

Analiza kampanje za lokalne izbore

20. oktobar 2017, Priština

Sadržaj

1. OSNOVNE INFORMACIJE	2
1.1. Izborni proces	2
1.2. Kandidati u izbornoj trci na lokalnim izborima	2
1.3. Sprovođenje izbora	2
1.4. Posmatranje Dana izbora	3
2. OPŠTA ANALIZA	3
2.1. Osvrt na izborni proces	3
2.2. Analiza obećanja kandidata za gradonačelnika	4
2.3. Izražavanje tokom izbora	5
2.4. Debate i zastupljenost tokom izbora	5
3. NALAZI I ZAKLJUČCI	6
4. PREPORUKE	7

1. OSNOVNE INFORMACIJE

1.1. Izborni proces

Dana 22. oktobra 2017. godine, Republika Kosovo održava lokalne izbore. Oko 1.9 miliona registrovanih birača¹ imaće priliku da izaberu gradonačelnike i odbornike skupština opština u 38 opština. Prema navodima Centralne izborne komisije, ukupno 91 politički subjekat potvrđen je za učešće na lokalnim izborima 2017. godine, uključujući: 35 političkih stranaka, 30 građanskih inicijativa, 1 koaliciju i 25 nezavisnih kandidata². Period kampanje počeo je 21. septembra 2017. godine i završava se u petak, 20. oktobra 2017. Mogući drugi izborni krugovi zakazani su za 19. novembar 2017. godine. Kada govorimo o izboru odbornika, proces glasanja sprovodi se putem proporcionalnog sistema i otvorene liste, gde birači glasaju za političku stranku njihovog izbora i za kandidata koga podržavaju iz date stranke. Mesta će biti dodeljena po proporcionalnoj formuli, koja se zasniva na procentu glasova koje je jedna stranka dobila. Izborne trke za gradonačelnika sprovode se po prostom većinskom sistemu. Izborna komisija će otvoriti 2,505 biračkih mesta u 899 biračkih centara širom Kosova³, uključujući severne opštine sa biračima koji prevashodno dolaze iz zajednice kosovskih Srba.

1.2. Kandidati u izbornoj trci na lokalnim izborima

204 kandidata kandidovaće se u trci za gradonačelnika a 7,080 kandidata kandidovaće se u trci za 901 odborničko mesto u 38 opština. Nažalost, samo 8 od 204 kandidata za gradonačelnika su žene.

1.3. Sprovođenje izbora

U skladu sa Zakonom o lokalnim izborima, svaka opština smatra se zasebnom izbornom jedinicom, dok se gradonačelnici biraju na zasebnom glasačkom listiću. Odbornici skupština opština biraju se na osnovu otvorene stranačke liste, sa rodnom kvotom od 30 procenata.

Na biračkom mestu, birači dobijaju dva različita glasačka listića

Tabela 1.4.1

Glasački listić	Opis
<i>Skupština opštine</i>	Pri glasanju za skupštinu opštine, birač može izabrati politički subjekat, i može glasati za jednog kandidata sa izborne liste datog političkog subjekta. U slučajevima u kojima birač označi više od jednog kandidata, računa se da je glas dat samo nosiocu date stranačke liste.
<i>Gradonačelnik</i>	Birači glasaju za samo jednog kandidata za gradonačelnika odnosno predsednika opštine. Ukoliko kandidat osvoji 50 procenata plus jedan glas od ukupnog broja glasova, kandidat se bira za gradonačelnika. Međutim, ako svi kandidati osvoje manje od 50 procenata plus jedan glas od ukupnog broja glasova, pristupa se održavanju drugog kruga.

¹ [http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/1762-](http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/1762-2017%20Vendim%20per%20certifikimin%20e%20listes%20perfundimetarete%20votuesve_2017-09-22_1_eaylgbihig.PDF)

[2017%20Vendim%20per%20certifikimin%20e%20listes%20perfundimetarete%20votuesve_2017-09-22_1_eaylgbihig.PDF](http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/1762-2017%20Vendim%20per%20certifikimin%20e%20listes%20perfundimetarete%20votuesve_2017-09-22_1_eaylgbihig.PDF)

² <http://www.kqz-ks.org/sq/lajme/Details/343>

³ [http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/1762-](http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/1762-2017%20Vendim%20per%20certifikimin%20e%20listes%20perfundimetarete%20votuesve_2017-09-22_1_eaylgbihig.PDF)

[2017%20Vendim%20per%20certifikimin%20e%20listes%20perfundimetarete%20votuesve_2017-09-22_1_eaylgbihig.PDF](http://www.kqz-ks.org/Uploads/Documents/1762-2017%20Vendim%20per%20certifikimin%20e%20listes%20perfundimetarete%20votuesve_2017-09-22_1_eaylgbihig.PDF)

1.4. Posmatranje dana izbora

Zahtev za akreditovanje pojedinaca za posmatranje izbora u ime bilo koje organizacije mora se podneti Centralnoj izbornoj komisiji do 9. oktobra 2017. godine. Ukupno 32,509 posmatrača akreditovano je za lokalne izbore⁴, i klasifikovano na sledeći način:

Tabela 1.4.1

Posmatrači	Broj posmatrača	Opis dužnosti
Politički subjekti	28,059	Politički subjekti će posmatrati izborni proces u ime njihovih političkih stranaka; oni obično ostaju na biračkim mestima sve do završetka procesa glasanja.
Međunarodne institucije (Predstavnici stranih izbornih komisija)	12	Međunarodne institucije posmatraju celokupno odvijanje procesa glasanja.
Ambasade	37	Predstavnici ambasada posmatraju proces glasanja u različitim opštinama i prenose poruke u kojima pozivaju na pravičan i demokratski proces.
Međunarodni NVO-i (uključujući EU EOM)	151	Međunarodni NVO-i predstavljaju specijalizovane posmatrače koji imaju iskustvo i koji su samostalni u procesu praćenja i izrađuju izveštaje o procesu.
Lokalni NVO-i	3,782	Predstavnici lokalnih NVO-a posmatraju izbore i izrađuju periodične izveštaje u sklopu izbornog procesa. Oni prikazuju tok procesa i pitanja sa kojima su se susreli u okviru samog procesa.
Mediji (lokalni i međunarodni)	468	Lokalni i međunarodni mediji posmatraju proces glasanja i obaveštavaju javnost emitovanjem uživo i vestima.

2. OPŠTA ANALIZA

2.1. Osvrt na izborni proces

Institut KLG I ocenjuje da je predizborna kampanja sprovedena u skladu sa međunarodnim standardima⁵ slobodnih, pravičnih i demokratskih izbora. Lokalni izbori su od velike važnosti imajući u vidu da građani direktno biraju svoje gradonačelnike i odbornike skupština opština. Proporcionalni sistem sa otvorenom listom podstiče učešće, omogućava biračima da direktno izaberu svoje predstavnike i unapređuje unutrašnju stranačku demokratiju. U trajanju od

⁴ http://www.ifes.org/sites/default/files/2017_ifes_kosovo_local_election_faqs_final.pdf

⁵ <http://www.osce.org/odihr/16935?download=true>

mesec dana, političke stranke i kandidati su iskoristili priliku da predstave svoje programe i viziju građanima Kosova.

Lokalni izbori 2017. godine predstavljaju druge lokalne izbore u kojima učestvuje većina birača kosovskih Srba u severnim opštinama. Kampanja u severnim opštinama takođe je protekla mirno i bez nekih većih incidenata.

Ova predizborna kampanja okarakterisana je dinamičnim javnim diskursom i veoma intenzivnim nizom debata kandidata. Stranke i ključni kandidati pripremili su opsežne strategije vođenja kampanje od vrata do vrata, kao i javne sastanke sa stranačkim pristalicama. U poređenju sa lokalnim izborima održanim 2013. godine, na lokalnim izborima 2017. godine stranke i kandidati bili su mnogo vičniji u sprovođenju novih strategija i tehnika kampanje. Dopiranje putem društvenih medija, sastanci sa građanima i posete od vrata do vrata beleže poboljšanje u poređenju sa prethodnim izborima na kojima stranke i kandidati nisu imali fokusiranu diskusiju o prioritetima i politikama opštine.

U poređenju sa prethodnim lokalnim izborima, političke stranke su bolje ispoštovale Kodeks ponašanja. Nekolicina stranaka je kažnjena zbog uključivanja maloletne dece u svojim promotivnim materijalima i događajima tokom kampanje.

Rezultati odražavaju sledeću situaciju:

Tabela 2.1.1.

<i>Izbori po nivou upravljanja/Godina</i>	<i>Kazne</i>
<i>Lokalni izbori 2013.</i>	190,550 €
<i>Nacionalni izbori 2017.</i>	352,000 €
LOKALNI IZBORI 2017.	OTPRILIKE 153,000 €⁶

2.2. Analiza obećanja kandidata za gradonačelnika

Kandidati za gradonačelnika predstavili su realističnije programe koji su u mnogo većoj meri odgovarali lokalnim i finansijskim kapacitetima u poređenju sa prethodnim izborima na lokalnom nivou. Međutim, Institut KLG I ocenjuje da nastupi tokom debata nisu pružili prilike i nisu dali jasan pregled transformacija do kojih žele da dovedu.

Postoji pet ključnih oblasti koje su isplivale na površinu kao prioriteta širom Kosova:

- Visoke stope nezaposlenosti.
- Nekvalitetno obrazovanje i podeljene zdravstvene usluge;
- Nedostatak tekuće vode za piće, zaštite životne sredine, čistoće i odnošenja smeća;
- Preovlađujuće nezadovoljstvo građana radom lokalnih vlasti u pružanju javnih i administrativnih usluga;
- Nedostatak prostora za omladinu, kulturu i sport.

Stope nezaposlenosti direktan su odraz nedostatka održivog ekonomskog razvoja, smislenih programa blagostanja, delotvornih programa socijalne zaštite i zapošljavanja. Međutim, kandidati za skupštinu opštine i dalje nemaju odgovarajuće informacije o opštinskim nadležnostima i ovlašćenjima. Kandidati za gradonačelnika takođe nemaju prikladne informacije o odgovornostima gradonačelnika.

⁶ Procenjena vrednost može se razlikovati do 22. oktobra

Tabela koja sledi u nastavku daje primere obećanja kandidata koja nisu u skladu sa aktuelnim pravnim okvirom:

Tabela 2.2.1

Obećanja koja ne odgovaraju opštinskim nadležnostima/obećanja koja opštine same ne mogu ispuniti	Obećanja koja prevazilaze finansijske mogućnosti ili ugrožavaju finansijsku održivost
Izrada programa na polju obrazovanja (nadležnost Ministarstva obrazovanja)	Dodatni troškovi na ime osoblja povećavaju broj ugovora o delu i isplatu stažista u jednogodišnjem periodu
Vodosnabdevanje i širenje mreže (zajednička nadležnost sa regionalnim preduzećima i Ministarstvom ekonomskog razvoja)	Preuzimanje odgovornosti za isplatu porodijskog odsustva
Uspostavljanje novih javnih preduzeća u opštinama (nadležnost opština i Ministarstva ekonomskog razvoja)	Preuzimanje odgovornosti za plaćanje obroka školskih učenika
Izgradnja ekonomskih i biznis zona (nadležnost opština, Ministarstva trgovine i industrije, Ministarstva ekonomskog razvoja i Ministarstva poljoprivrede)	Preuzimanje odgovornosti za troškove sahranjivanja i održavanja grobalja
Porezi kojima podležu privredni subjekti koji nisu propisani aktuelnim Zakonom o finansijama lokalnog nivoa	Smanjenje poreza na imovinu
Predstavljanje velikih kapitalnih investicija mimo budžeta i finansijskih sredstava	Ogroman porast u kategoriji subvencija

2.3. Izražavanje tokom izbora

Uopšteno govoreći, kandidati na lokalnom nivou bili su obazrivi u svom načinu izražavanja. Sve ovo je dovelo do pada u tenzijama i incidentima koji mogu oštetiti celokupan proces. Sedamnaest (17) incidenata prijavljeno je Kosovskoj policiji, i do ovog trenutka je zabeleženo četiri (4) kažnjena dela⁷. Iako su se kandidati izražavali oprezno, bilo je optužbi između kandidata i tužbi podnetih zbog klevete.

2.4. Debate i zastupljenost tokom izbora

Televizija i elektronski mediji pružili su jasnu i skoro tačnu sliku. Svaki kandidat imao je priliku da predstavi svoje programe i da se suoči sa drugim kandidatima. Ove debate su uglavnom organizovali nacionalni TV programi, kao što su:

- **KLAN Kosova:** “Magazina Lokale (Lokalni magazin)”, “Analiza Lokale (Lokalna analiza)” i “Info Lokale (Lokalne informacije)”;
- **Kohavizion:** “Koha Lokale (Lokalno vreme)” i “Interaktiv (Interaktivan)”;
- **RTK:** “Zgjedhjet Lokale (Lokalni izbori)”;

⁷ <http://www.koha.net/zgjedhjet-lokale-2017/51840/kqz-per-diten-e-zgjedhjeve-jane-angazhuar-86-prokurore/>

- **RTV 21:** “Debat Përnime/Jeta në Kosovë (Debata stvarno)”;
- **RTV Dukagjini:** “Debat Plus (Debata plus)” i “Debat D (D debata);
- **Tribuna Channel:** “Fakt Plus (Çinjenica plus)” i “Tribuna Zgjedhore (Izborna tribuna)”;
- **TV programi u većinski srpskim opštinama**
  - **RTK 2**
  - **TV Most**
  - **TV Gracanica**
  - **RTV Puls**

3. NALAZI I ZAKLJUČCI

- Ono što je i dalje ključna zabrinutost jeste odgovarajuća edukacija birača o izbornom procesu. Na poslednjim parlamentarnim izborima bilo je više od 50,000 nevažećih glasova kojima je glasano⁸;
- I dalje postoji nedostatak dobrih praksi, modela, znanja i prostora za predstavljanje kandidata za skupštinu opštine, imajući u vidu veliki broj ovih kandidata;
- Mnogi kandidati su obećali da će poboljšati usluge u zdravstvenom i obrazovnom sektoru. Međutim, dalja politizacija ovih važnih sektora i dalje zabrinjava. Postoji opasnost da kandidati koji pobeđe na izborima nagrade svoje birače i lokalne pristalice smenom aktuelnog osoblja i administracije;
- Kandidati za skupštine opština nisu predstavili jasne strategije kako da ispune svoja izborna obećanja (npr. Kako će kandidati ženskog pola unaprediti rodnu ravnopravnost? Kako će se mladi kandidati pozabaviti unapređivanjem interesa mladih? Kako će kandidati koji dolaze iz privrednog sektora unaprediti ekonomske politike? Kako će kandidati sindikalisti zaštititi prava radnika?);
- 30-dnevna predizborna kampanja je duga i imala je za posledicu apatiju i zamor birača. Mnogi kandidati su započeli kampanju čak i pre zvaničnog dana početka perioda kampanje;
- Kandidati za gradonačelnika nisu u potpunosti povezani sa opštinom za koju se kandiduju a jedan broj njih ni ne živi u opštinama za koje se kandiduju. Pored toga, kandidati za gradonačelnika generalno nemaju odgovarajuće informacije o odgovornostima i dužnostima gradonačelnika i odbornika. Mnogi kandidati za gradonačelnika dolaze sa centralnog nivoa, trinaest (13) iz Skupštine Kosova;
- Nosilac stranačke izborne liste je privilegovan i ne kandiduje se pravično u odnosu na druge kandidate. U mnogim slučajevima, lider političke stranke favorizuje konkretne kandidate na istoj stranačkoj listi.

⁸ <http://rezultatet.kqz-ks.org/Results.aspx?RaceID=1&UnitID=1&IsPS=0&Turnout=0&LangID=2>

4. PREPORUKE

Institut KLGJ daje sledeće preporuke:

- Mora postojati smisljena i strateška kampanja podsticanja žena da se kandiduju za javnu funkciju;
- Centralna izborna komisija bi trebalo delotvorno da se uključi u kampanju edukacije birača i da obavesti birače o značaju njihovog glasa i tačnih postupaka glasanja;
- Kampanju bi trebalo skratiti na najmanje tri nedelje, da bi se sprečio zamor birača;
- Političke stranke bi trebalo da osnaže mlade da se kandiduju na izborima i da promovišu model transformacionog liderstva;
- Zakonski okvir treba da uredi da li i kako kandidati koji su izabrani na nacionalnom nivou mogu da se kandiduju na lokalnom;
- Zakonski okvir bi trebalo da spreči stranku koja pobeđi na izborima da smeni javne službenike po stranačkoj liniji. U ovom trenutku, lokalni izbori stvaraju neprimeren pritisak i zabrinutosti posebno među nastavnicima i zdravstvenim radnicima;
- Politički kandidati, posebno političke stranke, bi trebalo da pokažu odlučnost i da upute snažne pozive za održavanje slobodnog, demokratskog i mirnog izbornog procesa.

Kosovski Institut za Lokalnu Upravu
Adresa: Ul. Enver Gjerqeku br. 20, 10000
Priština, Republika Kosovo
Tel: +381 (0) 38 522 000
Mobilni: +377 (0) 44 253 835
E-mejl: info@klgi-ks.com | Web: www.klgi-ks.com